

ԿՈՌՈՒՊՑԻԱՅԻ ԴԵՍ ԿՈՆՎԵՆՑԻԱ

Նախաբան

Սույն Կոնվենցիայի Մասնակից պետությունները,

անհանգստացած լինելով հասարակությունների կայունության և անվտանգության համար կոռուպցիայի առաջացրած խնդիրներով և սպառնալիքներով, որոնք խարխլում են ժողովրդավարական ինստիտուտներն ու արժեքները, բարոյական արժեքներն ու արդարությունը և վտանգում են կայուն զարգացումն ու օրենքի գերակայությունը,

անհանգստացած լինելով նաև կոռուպցիայի և հանցավորության այլ ձևերի միջև կապերով, մասնավորապես՝ կազմակերպված հանցավորության և տնտեսական հանցավորության, ներառյալ՝ փողերի լվացման հետ,

այնուհետև անհանգստացած լինելով կոռուպցիայի դեպքերով, որոնք ներառում են արժեքների հսկայական ծավալներ, որոնք կարող են կազմել պետությունների միջոցների նշանակալից մասը, և որոնք վտանգում են այդ Պետությունների քաղաքական կայունությունը և կայուն զարգացումը,

համոզված լինելով, որ կոռուպցիան այլևս ոչ թե տեղական խնդիր է, այլ վերազգային երևույթ, որն ազդում է հասարակությունների և տնտեսությունների վրա, որը կենսական կարևոր է դարձնում դրա կանխարգելմանը և վերահսկմանն ուղղված միջազգային համագործակցությունը,

համոզված լինելով նաև նրանում, որ համապարփակ և համակողմանի մոտեցումն անհրաժեշտ է կոռուպցիայի արդյունավետ կանխարգելման և դրա դեմ պայքարի համար,

այնուհետև համոզված լինելով նրանում, որ տեխնիկական աջակցության առկայությունը կարող է կարևոր դեր խաղալ Պետությունների հնարավորությունների ընդլայնման գործում, այդ թվում՝ կոռուպցիայի արդյունավետ կանխարգելման և դրա դեմ պայքարի բնագավառում կարողությունների ուժեղացման և ինստիտուտների ստեղծման միջոցով,

համոզված լինելով նրանում, որ անձնական հարստության ապօրինի ձեռքբերումը կարող է ուղղակիորեն վնաս հասցնել ժողովրդավարական ինստիտուտներին, ազգային տնտեսություններին և օրենքի գերակայությանը,

վճռական լինելով ապօրինի ձեռք բերված արժեքների միջազգային փոխանցումները ավելի արդյունավետ ձևով կանխարգելելու, հայտնաբերելու և խափանելու և արժեքների վերադարձման ուղղությամբ միջազգային համագործակցությունն ամրապնդելու գործում,

հաստատելով գույքային իրավունքները պարզելու համար քրեական վարույթի և քաղաքացիական կամ վարչական վարույթի ընթացքում արդար դատավարության հիմնարար սկզբունքները,

հաշվի առնելով, որ կոռուպցիայի կանխարգելումը և արմատախիլ անելը բոլոր պետությունների պարտականությունն է, և որ այդ բնագավառում իրենց ջանքերի արդյունավետության ապահովման համար նրանք պետք է համագործակցեն միմյանց հետ պետական սեկտորի շրջանակներից դուրս առանձին անձանց և այնպիսի խմբերի աջակցությամբ և մասնակցությամբ, ինչպիսիք են քաղաքացիական հասարակությունը, ոչ կառավարական կազմակերպությունները և համայնքների հիմքի վրա գործող կազմակերպությունները,

հաշվի առնելով նաև պետական գործերի և պետական գույքի պատշաճ կառավարման, արդարության, պատասխանատվության և օրենքի առջև հավասարության սկզբունքները և ազնվության ու անկաշառության ապահովման, ինչպես նաև կոռուպցիան մերժելու մշակույթի ձևավորմանը նպաստելու անհրաժեշտությունը,

բարձր գնահատելով հանցավորության կանխարգելման և քրեական արդարադատության հարցերով հանձնաժողովի և Միավորված ազգերի կազմակերպության՝ թմրանյութերի և հանցավորության հարցերով գրասենյակի աշխատանքը կոռուպցիայի կանխարգելման և դրա դեմ պայքարի բնագավառում,

վկայակոչելով այդ բնագավառում այլ միջազգային և տարածաշրջանային կազմակերպությունների կողմից տարվող աշխատանքները, ներառյալ Աֆրիկական միության, Եվրոպայի խորհրդի, Մաքսային համագործակցության խորհրդի (նաև հայտնի՝ որպես Հանաշխարհային մաքսային կազմակերպություն), Եվրամիության, Արաբական պետությունների լիգայի, Տնտեսական համագործակցության և Ջարգացման կազմակերպության և Ամերիկյան պետությունների կազմակերպության գործունեությունը,

երախտագիտությամբ ի գիտություն ընդունելով կոռուպցիայի կանխարգելման և դրա դեմ պայքարի մասին բազմակողմ փաստաթղթերը, ներառյալ *inter alia*, Ամերիկյան պետությունների կազմակերպության կողմից 1996 թ. մարտի 29-ին ընդունված «Կոռուպցիայի դեմ պայքարի մասին» միջամերիկյան կոնվենցիան, Եվրոպայի միության խորհրդի կողմից 1997 թ. մայիսի 26-ին ընդունված «Եվրոպական համայնքների կամ Եվրամիության անդամ պետությունների պաշտոնատար անձանց ներառող կոռուպցիայի դեմ պայքարի մասին» կոնվենցիան, Տնտեսական համագործակցության և զարգացման կազմակերպության կողմից 1997 թ. նոյեմբերի 21-ին ընդունված «Միջազգային առևտրային գործարքներում օտարերկրյա պաշտոնատար անձանց կաշառման դեմ պայքարի մասին» կոնվենցիան, Եվրոպայի խորհրդի Նախարարների կոմիտեի կողմից 1999 թ. հունվարի 27-ին ընդունված՝ Կոռուպցիայի մասին քրեական իրավունքի կոնվենցիան, Եվրոպայի խորհրդի Նախարարների կոմիտեի կողմից 1999 թ. նոյեմբերի 4-ին ընդունված՝ Կոռուպցիայի մասին քաղաքացիական իրավունքի կոնվենցիան և Աֆրիկական միության պետությունների ու կառավարությունների ղեկավարների կողմից 2003 թ. հուլիսի 12-ին ընդունված «Կոռուպցիայի կանխարգելման և դրա դեմ պայքարի մասին» Աֆրիկական միության կոնվենցիան,

ողջունելով Միավորված ազգերի կազմակերպության «Անդրազգային կազմակերպված հանցավորության դեմ պայքարի մասին» կոնվենցիայի՝ 2003 թ. սեպտեմբերի 29-ին ուժի մեջ մտնելը,

համաձայնեցին հետևյալի մասին.

Գ Լ ու խ Ը

Ընդհանուր դրույթներ

Հոդված 1. Նպատակները

Սույն Կոնվենցիայի նպատակներն են.

ա) կոռուպցիան կանխարգելելուն և դրա դեմ ավելի արդյունավետ և ներգործուն պայքարելուն ուղղված միջոցների խրախուսումը և ուժեղացումը.

բ) կոռուպցիայի կանխարգելման և դրա դեմ պայքարում, այդ թվում՝ արժեքների վերադարձման ուղղությամբ միջազգային համագործակցության և տեխնիկական օգնության խրախուսումը, դյուրացումը և օժանդակումը.

գ) պետական գործերի և պետական սեփականության ազնիվ, պատասխանատու և պատշաճ կառավարման խրախուսումը:

Հոդված 2. Տերմինների օգտագործումը

Սույն Կոնվենցիայի նպատակների համար՝

ա) «պաշտոնատար անձ» նշանակում է.

i) նշանակովի կամ ընտրովի ցանկացած անձ, որը մշտական կամ ժամանակավոր հիմունքներով, վարձատրությամբ կամ առանց աշխատանքի վարձատրության որևէ պաշտոն է զբաղեցնում Մասնակից պետության օրենսդիր, գործադիր, վարչական կամ դատական մարմնում՝ անկախ այդ անձի պաշտոնի մակարդակից.

ii) պետական գործառույթ իրականացնող ցանկացած այլ անձ, այդ թվում՝ պետական գերատեսչության կամ պետական ձեռնարկության համար, կամ որևէ հանրային ծառայություն մատուցող, ինչպես դա սահմանված է Մասնակից պետության ներքին օրենսդրությամբ, և ինչպես դա կիրառվում է այդ Մասնակից պետության իրավական կարգավորման համապատասխան բնագավառում.

iii) որևէ այլ անձ, որը Մասնակից պետության ներքին օրենսդրությամբ սահմանվում է որպես «պաշտոնատար անձ»: Այնուամենայնիվ, սույն Կոնվենցիայի II գլխով նախատեսված որոշակի միջոցների նպատակով «պաշտոնատար անձ»-ը կարող է նշանակել ցանկացած անձ, որն իրականացնում է որևէ պետական գործառույթ կամ մատուցում է որևէ հանրային ծառայություն, ինչպես դա սահմանված է Մասնակից պետության ներքին օրենսդրությամբ, և ինչպես դա կիրառվում է տվյալ Մասնակից պետության իրավական կարգավորման համապատասխան բնագավառում.

բ) «օտարերկրյա պաշտոնատար անձ» նշանակում է՝ նշանակովի կամ ընտրովի ցանկացած անձ, որը որևէ պաշտոն է զբաղեցնում օտարերկրյա պետության օրենսդիր, գործադիր, վարչական կամ դատական մարմնում, և ցանկացած անձ, որը որևէ պետական գործառույթ է կատարում օտարերկրյա պետության համար, այդ թվում՝ պետական գերատեսչության կամ պետական ձեռնարկության համար:

գ) «միջազգային կազմակերպության պաշտոնատար անձ» նշանակում է՝ միջազգային քաղաքացիական ծառայող կամ ցանկացած անձ, որն այդպիսի կազմակերպության կողմից լիազորված է՝ գործելու նրա անունից:

դ) «գույք» նշանակում է՝ ցանկացած արժեք՝ լինի նյութական կամ ոչ նյութական, շարժական կամ անշարժ, իրերի կամ իրավունքների ձևով արտահայտված, ինչպես նաև իրավաբանական փաստաթղթեր կամ ակտեր, որոնք հաստատում են այդպիսի արժեքների նկատմամբ սեփականության իրավունքը կամ դրանցում շահ ունենալը:

ե) «հանցավոր ճանապարհով ստացված եկամուտներ» նշանակում է՝ ցանկացած գույք, որն ուղղակիորեն կամ անուղղակիորեն ձեռք է բերվել կամ ստացվել է որևէ իրավախախտում կատարելու հետևանքով:

զ) «սառեցում» կամ «առգրավում» նշանակում է՝ դատարանի կամ իրավասու այլ մարմնի որոշումով գույքի փոխանցումը, փոխակերպումը, օտարումը կամ տեղափոխումը ժամանակավոր արգելել կամ այդպիսի գույքի տիրապետումը ժամանակավորապես ստանձնել կամ դրա նկատմամբ հսկողություն իրականացնել:

է) «բռնագրավում», որը կիրառելի դեպքերում ներառում է նաև արգելանքը, նշանակում է՝ դատարանի կամ իրավասու այլ մարմնի որոշումով գույքից վերջնականորեն զրկել:

ը) «հիմնական իրավախախտում» նշանակում է՝ ցանկացած իրավախախտում, որի հետևանքով ստացվել են եկամուտներ, որոնց նկատմամբ կարող են կատարվել սույն Կոնվենցիայի 23-րդ հոդվածում նշված՝ հանցակազմ ձևավորող արարքները:

թ) «վերահսկվող մատակարարում» նշանակում է՝ մեթոդ, որի դեպքում ապօրինի կամ կասկած հարուցող բեռների խմբաքանակի արտահանումը, փոխադրումը կամ ներմուծումը մեկ կամ մի քանի պետությունների տարածք թույլատրվում է նրանց իրավասու մարմինների գիտությամբ և հսկողության ներքո՝ որևէ իրավախախտման հետաքննության և այդ իրավախախտման կատարմանը մասնակցող անձանց բացահայտման նպատակով:

Հոդված 3. Կիրառման ոլորտը

1. Սույն Կոնվենցիան, իր դրույթների համաձայն, պետք է կիրառվի կոռուպցիայի կանխարգելման, քննության և քրեական հետապնդման նկատմամբ և այն իրավախախտումներից ստացված եկամուտների սառեցման, առգրավման,

բռնագրավման և վերադարձման նկատմամբ, որոնք այդպիսին են ճանաչվել սույն Կոնվենցիայի համաձայն:

2. Սույն Կոնվենցիայի իրականացման նպատակների համար, եթե նրանում այլ բան նախատեսված չէ, պարտադիր չէ, որ նրանում նշված իրավախախտումների կատարման հետևանքով պետական գույքին վնաս կամ կորուստ պատճառված լինի:

Հոդված 4. Ինքնիշխանության պաշտպանությունը

1. Սույն Կոնվենցիայի համաձայն՝ իրենց պարտավորությունները մասնակից պետությունները պետք է իրականացնեն պետությունների ինքնիշխան հավասարության, տարածքային ամբողջականության և այլ պետությունների ներքին գործերին չմիջամտելու սկզբունքներին համապատասխան:

2. Ոչինչ սույն Կոնվենցիայում Մասնակից պետությանը չի օժտի մյուս Պետության տարածքում այնպիսի իրավասություն և գործառույթներ իրականացնելու իրավունքով, որոնք նրա ներքին օրենսդրությանը համապատասխան՝ բացառապես մտնում են այդ մյուս Պետության մարմինների իրավասության մեջ:

Գ Լ ու խ II

Կանխարգելման միջոցները

Հոդված 5. Կանխարգելիչ հակակոռուպցիոն քաղաքականությունը և պրակտիկան

1. Յուրաքանչյուր Մասնակից պետություն, իր իրավական համակարգի հիմնարար սկզբունքներին համապատասխան, պետք է մշակի և իրականացնի կամ վարի հանրության մասնակցությանը և օրենքի գերակայության սկզբունքների արտացոլմանը, պետական գործերի և պետական գույքի պատշաճ կառավարմանը, ազնվությանը և անկաշառությանը, թափանցիկությանը և պատասխանատվությանը նպաստող՝ կոռուպցիայի հակազդման արդյունավետ, համակարգված քաղաքականություն:

2. Յուրաքանչյուր Մասնակից պետություն պետք է ձգտի սահմանել և խրախուսել կոռուպցիայի կանխարգելմանն ուղղված պրակտիկայի արդյունավետ տեսակները:

3. Յուրաքանչյուր Մասնակից պետություն պետք է ձգտի պարբերաբար գնահատել համապատասխան իրավական փաստաթղթերը և վարչական միջոցները՝ կոռուպցիայի կանխարգելման և դրա դեմ պայքարի տեսանկյունից դրանց համարժեքությունը որոշելու նպատակով:

4. Մասնակից պետությունները, համապատասխան դեպքերում և իրենց իրավական համակարգերի հիմնարար սկզբունքներին համապատասխան, պետք է փոխգործակցեն միմյանց և համապատասխան միջազգային և տարածաշրջանային

կազմակերպությունների հետ սույն հոդվածում նշված միջոցների մշակմանը և իրականացմանն աջակցելու գործում: Այդ փոխգործակցությունը կարող է ներառել մասնակցությունը կոռուպցիայի կանխարգելմանն ուղղված միջազգային ծրագրերին և նախագծերին:

Հոդված 6. Կանխարգելիչ հակակոռուպցիոն մարմին կամ մարմիններ

1. Յուրաքանչյուր Մասնակից պետություն, իր իրավական համակարգի հիմնարար սկզբունքներին համապատասխան, պետք է ապահովի մարմնի կամ, անհրաժեշտության դեպքում, մարմինների առկայությունը, որոնք իրականացնում են կոռուպցիայի կանխարգելում այնպիսի միջոցների օգնությամբ, ինչպիսիք են.

ա) սույն Կոնվենցիայի 5-րդ հոդվածում նշված քաղաքականության իրականացումը և, համապատասխան դեպքերում, այդպիսի քաղաքականություն իրականացման հսկողությունը և համակարգումը.

բ) կոռուպցիայի կանխարգելման հարցերով գիտելիքներն ընդլայնելը և տարածելը:

2. Յուրաքանչյուր Մասնակից պետություն, իր իրավական համակարգի հիմնարար սկզբունքներին համապատասխան, սույն հոդվածի 1-ին կետում նշված մարմնին կամ մարմիններին պետք է ապահովի անհրաժեշտ ինքնուրույնությամբ, որպեսզի մարմինը կամ մարմինները կարողանան իրականացնել իրենց գործառնություններն արդյունավետ և անհարկի ազդեցությունից ազատված: Կտրամադրվեն անհրաժեշտ նյութական պաշարներ և մասնագիտացված անձնակազմ, ինչպես նաև անձնակազմի այնպիսի դասընթացներ, որոնք կարող են պահանջվել նրանց գործառնությունների իրականացման համար:

3. Յուրաքանչյուր Մասնակից պետություն պետք է Միավորված ազգերի կազմակերպության Գլխավոր քարտուղարին հայտնի այն մարմնի կամ մարմինների անվանումները և հասցեները, որոնք կարող են աջակցել մյուս Մասնակից պետություններին կոռուպցիայի կանխարգելմանն ուղղությամբ որոշակի միջոցների մշակման և իրականացման գործում:

Հոդված 7. Հանրային հատվածը

1. Յուրաքանչյուր Մասնակից պետություն, համապատասխան դեպքերում և իր իրավական համակարգի հիմնարար սկզբունքներին համապատասխան, պետք է ձգտի ստեղծել, պահպանել և ամրապնդել քաղաքացիական ծառայողների և, համապատասխան դեպքերում, ոչ ընտրովի այլ պաշտոնատար անձանց աշխատանքի ընդունման, հավաքագրման, ծառայություն անցկացնելու, ծառայողական առաջխաղացման և պաշտոնաթողության անցնելու այնպիսի համակարգեր, որոնք.

ա) հիմնվում են արդյունավետության և թափանցիկության սկզբունքների և օբյեկտիվ այնպիսի չափանիշների վրա, ինչպիսիք են արժանիքները, արդարությունը և ընդունակությունները:

բ) ընդգրկում են կադրերի ընտրության և նախապատրաստման պատշաճ ընթացակարգեր պետական այնպիսի պաշտոններ զբաղեցնելու համար, որոնք կոռուպցիայի տեսանկյունից հատկապես խոցելի են համարվում և, համապատասխան դեպքերում, այդպիսի պաշտոններում նման կադրերի ռոտացիայի համար:

գ) նպաստում են պատշաճ վարձատրությանը և աշխատավարձի արդարացի սանդղակին՝ հաշվի առնելով Մասնակից պետության տնտեսական զարգացման մակարդակը:

դ) նպաստում են կրթական և ուսումնական ծրագրերի իրականացմանը այն բանի համար, որ այդպիսի անձինք կարողանան բավարարել պետական գործառույթների ճիշտ, բարեխիղճ և պատշաճ կատարման պահանջները, ինչպես նաև նրանց ապահովում են մասնագիտացված և պատշաճ պատրաստվածությամբ նրա համար, որ խորացնեն նրանց կողմից այն ռիսկերի գիտակցումը, որոնք կապված են կոռուպցիայի հետ և կապված են նրանց կողմից իրենց գործառույթների կատարման հետ: Այդպիսի ծրագրերը կարող են վկայակոչումներ պարունակել կիրառվող բնագավառներում կանոնագրքերի կամ վարքագծի չափանիշներին:

2. Յուրաքանչյուր Մասնակից պետություն պետք է նաև քննարկի համապատասխան օրենսդրական և վարչական միջոցները, սույն Կոնվենցիայի նպատակների և իր ներքին օրենսդրության հիմնարար սկզբունքների համաձայն, պետական պաշտոններում թեկնածուների և ընտրությունների չափանիշները սահմանելու համար:

3. Յուրաքանչյուր Մասնակից պետություն պետք է նաև քննարկի համապատասխան օրենսդրական և վարչական միջոցները, սույն Կոնվենցիայի նպատակների և իր ներքին օրենսդրության հիմնարար սկզբունքների համաձայն, ընտրովի պետական պաշտոններում թեկնածուների ֆինանսավորման և, որտեղ կիրառելի է, քաղաքական կուսակցությունների ֆինանսավորման թափանցիկությունը մեծացնելու համար:

4. Յուրաքանչյուր Մասնակից պետություն, իր ներքին օրենսդրության հիմնարար սկզբունքներին համապատասխան, պետք է ձգտի ստեղծել, պահպանել և ամրապնդել այնպիսի համակարգեր, որոնք նպաստում են թափանցիկությանը և կանխարգելում են շահերի բախման առաջացումը:

Հոդված 8. Պաշտոնատար անձանց վարքագծի կանոնագրքերը

1. Կոռուպցիայի դեմ պայքարելու համար յուրաքանչյուր Մասնակից պետություն, իր իրավական համակարգի հիմնարար սկզբունքներին համապատասխան, *inter alia*, պետք է խրախուսի իր պաշտոնատար անձանց շրջանում անկաշառությունը, ազնվությունը և պատասխանատվությունը:

2. Մասնավորապես, յուրաքանչյուր Մասնակից պետություն պետք է ձգտի իր ենթակառուցվածքային և իրավական համակարգերի շրջանակներում կիրառել վարքագծի

կանոնագրքեր և ստանդարտներ պետական գործառույթների ճշգրիտ, բարեխիղճ և պատշաճ իրականացման համար:

3. Սույն հոդվածի դրույթների իրականացման նպատակներով յուրաքանչյուր Մասնակից պետություն, համապատասխան դեպքերում և իր իրավական համակարգի հիմնարար սկզբունքներին համապատասխան, պետք է նկատի ունենա տարածաշրջանային, միջտարածաշրջանային և բազմակողմ կազմակերպությունների համապատասխան նախաձեռնությունները, օրինակ՝ Գլխավոր վեհաժողովի 1996 թ. դեկտեմբերի 12-ի 51/59 բանաձևին կից հավելվածում պարունակվող՝ Պաշտոնատար անձանց վարքագծի միջազգային կանոնագիրքը:

4. Յուրաքանչյուր Մասնակից պետություն, իր ներքին օրենսդրության հիմնարար սկզբունքներին համապատասխան, պետք է քննարկի նաև այնպիսի միջոցներ և համակարգեր սահմանելու հնարավորությունը, որոնք նպաստում են այն բանին, որ պաշտոնատար անձինք համապատասխան իրավասու մարմիններին հայտնեն իրենց գործառույթների իրականացման ժամանակ իրենց հայտնի դարձած կոռուպցիոն դեպքերի մասին:

5. Յուրաքանչյուր Մասնակից պետություն պետք է ձգտի, համապատասխան դեպքերում և իր ներքին օրենսդրության հիմնարար սկզբունքներին համապատասխան, սահմանել այնպիսի միջոցներ և համակարգեր, որոնք պաշտոնատար անձանց կպարտավորեցնեն համապատասխան մարմիններին ներկայացնել հայտարարագրեր, *inter alia*, արտածառայողական գործունեության, զբաղմունքի, ներդրումների, ակտիվների մասին և էական նվիրատվությունների կամ օգուտների մասին, որոնց հետ կապված կարող է շահերի բախում առաջանալ որպես պաշտոնատար անձ նրանց գործառույթների առնչությամբ:

6. Յուրաքանչյուր Մասնակից պետություն, իր ներքին օրենսդրության հիմնարար սկզբունքներին համապատասխան, պետք է քննարկի այն պաշտոնատար անձանց նկատմամբ կարգապահական կամ այլ միջոցներ կիրառելու հնարավորությունը, ովքեր խախտում են սույն հոդվածին համապատասխան սահմանված վարքագծի կանոնագրքերը կամ ստանդարտները:

Հոդված 9. Հանրային գնումները և պետական ֆինանսների կառավարումը

1. Յուրաքանչյուր Մասնակից պետություն, իր իրավական համակարգի հիմնարար սկզբունքներին համապատասխան, պետք է անհրաժեշտ միջոցներ ձեռնարկի գնումների պատշաճ համակարգեր ստեղծելու համար, որոնք հիմնվում են թափանցիկության, մրցակցության և որոշումների ընդունման օբյեկտիվ չափանիշների վրա, որոնք, *inter alia*, կոռուպցիայի կանխարգելման տեսանկյունից արդյունավետ են համարվում: Այդպիսի համակարգերը, որոնք դրանց կիրառման ժամանակ կարող են նախատեսել պատշաճ շեմային ցուցանիշներ, *inter alia*, շոշափում են հետևյալը.

ա) գնումների ընթացակարգերին և գնումների պայմանագրերին վերաբերող տեղեկատվության հրապարակային տարածումը, ներառյալ գնումներին մասնակցելու

հրավիրվածների մասին տեղեկատվությունը և պատշաճ կամ հարմար կերպով այն տեղեկատվությունը, որը թույլ է տալիս սակարկության հավանական մասնակիցներին բավարար ժամանակ ունենալ նախապատրաստվելու և իրենց տենդերային դիմումները ներկայացնելու համար.

բ) մասնակցության պայմանների նախօրոք սահմանումը, ներառյալ ընտրություն կատարելու և պայմանագրերի կնքման վերաբերյալ որոշումներ ընդունելու չափանիշները, ինչպես նաև սակարկության անցկացման կանոնները և դրանց հրապարակումը.

գ) հրապարակային գնումների վերաբերյալ որոշումների ընդունման առնչությամբ նախապես սահմանված և օբյեկտիվ չափանիշների օգտագործումը՝ կանոնների կամ ընթացակարգերի կիրառման ճշտության հետագա ստուգման օժանդակելու նպատակով.

դ) ներքին վերահսկողության արդյունավետ համակարգը, ներառյալ բողոքարկման արդյունավետ համակարգը՝ սույն կետի համաձայն սահմանված կանոնները կամ ընթացակարգերը չպահպանելու դեպքում վիճարկման իրավաբանական միջոցների և իրավական պաշտպանության միջոցների ապահովման համար.

ե) համապատասխան դեպքերում՝ գնումների համար պատասխանատվություն կրող անձնակազմին վերաբերող հարցերի կարգավորումը, ինչպիսիք են որոշակի հրապարակային գնումներով շահագրգռված լինելու՝ հայտարարագրման, ստուգման ընթացակարգերի վերաբերյալ պահանջները և դասընթացների նկատմամբ պահանջները:

2. Յուրաքանչյուր Մասնակից պետություն, իր իրավական համակարգի հիմնարար սկզբունքներին համապատասխան, պետք է համապատասխան միջոցներ ձեռնարկի պետական ֆինանսների կառավարման թափանցիկությանը և հաշվետվությանը նպաստելու ուղղությամբ: Այդպիսի միջոցները, *inter alia*, պետք է ներառեն.

ա) ազգային բյուջեի ընդունման ընթացակարգերը.

բ) մուտքերի և ծախսերի մասին ժամանակին զեկուցումը.

գ) հաշվապահական հաշվառման ստանդարտների համակարգը և ստուգման ու դրա հետ կապված հսկողության համակարգը.

դ) ռիսկերի և ներքին վերահսկողության կառավարման արդյունավետ և ներգործուն համակարգերը, և

ե) համապատասխան դեպքերում՝ սույն կետում սահմանված պահանջները չպահպանելու դեպքում շտկումներ կատարելը:

3. Յուրաքանչյուր Մասնակից պետություն պետք է ձեռնարկի քաղաքացիաիրավական և վարչական միջոցներ, իր ներքին օրենսդրության հիմնարար սկզբունքներին համապատասխան, պետական ծախսերին և եկամուտներին վերաբերող հաշվապահական գրքերի, գրանցումների, ֆինանսական տեղեկագրերի կամ այլ

փաստաթղթերի պահպանումը ապահովելու և այդպիսի փաստաթղթերի կեղծմանը հակազդելու համար:

Հոդված 10. Հրապարակային հաշվետվությունը

Հաշվի առնելով կոռուպցիայի դեմ պայքարի անհրաժեշտությունը՝ յուրաքանչյուր Մասնակից պետություն, իր ներքին օրենսդրության հիմնարար սկզբունքներին համապատասխան, պետք է ձեռնարկի այնպիսի միջոցներ, որոնք կարող են անհրաժեշտ լինել իր պետական վարչակազմում թափանցիկության մեծացման համար, այդ թվում՝ դրա կազմակերպման, գործունեության և, համապատասխան դեպքերում, որոշումների կայացման գործընթացների առնչությամբ: Այդպիսի միջոցները, *inter alia*, կարող են ներառել հետևյալը.

ա) ընթացակարգերի կամ կանոնակարգերի ընդունումը, որոնք բնակչությանը թույլ կտան, համապատասխան դեպքերում, տեղեկատվություն ստանալ իր պետական վարչակազմի կազմակերպման, գործունեության և որոշումների ընդունման գործընթացների վերաբերյալ և, պատշաճորեն հաշվի առնելով մասնավոր կյանքի և անձնական տվյալների պաշտպանության նկատառումները, հանրության անդամների շահերը շոշափող որոշումների և իրավաբանական ակտերի վերաբերյալ.

բ) վարչական ընթացակարգերի հստակեցումը, համապատասխան դեպքերում, որոշումներ կայացնող իրավասու մարմինների նկատմամբ հանրության մուտքը դյուրացնելու համար, և

գ) այն տեղեկատվության հրապարակումը, որը կարող է ներառել պետական վարչակազմում կոռուպցիայի վտանգների մասին պարբերական հաշվետվությունները:

Հոդված 11. Պատական և դատախազական մարմիններին վերաբերող միջոցներ

1. Հաշվի առնելով դատական իշխանության անկախությունը և կոռուպցիայի դեմ պայքարում նրա որոշիչ դերը՝ յուրաքանչյուր Մասնակից պետություն, իր իրավական համակարգի հիմնարար սկզբունքներին համապատասխան և առանց դատական մարմինների անկախությանը վնասելու, պետք է միջոցներ ձեռնարկի դատական մարմինների աշխատակիցների ազնվության մեծացման ուղղությամբ և նրանց շրջանում կոռուպցիայի հնարավորությունները բացառելու համար: Այդպիսի միջոցները կարող են ներառել դատական մարմինների աշխատակիցների գործողություններին վերաբերող կանոնները:

2. Համանման միջոցները, որոնք կիրառվում են սույն հոդվածի 1-ին կետին համապատասխան, կարող են ներդրվել և կիրառվել Մասնակից պետությունների այն դատախազական մարմիններում, որոնցում դրանք չեն մտնում դատական իշխանության կազմի մեջ, բայց օգտվում են դատական մարմինների անկախությանը համանման անկախությունից:

Հոդված 12. Մասնավոր հատված

1. Յուրաքանչյուր Մասնակից պետություն, իր ներքին օրենսդրության հիմնարար սկզբունքներին համապատասխան, պետք է միջոցներ ձեռնարկի մասնավոր հատվածում կոռուպցիայի կանխարգելման, մասնավոր հատվածում հաշվապահական հաշվառման ստանդարտների և աուդիտի ուժեղացման և, համապատասխան դեպքերում, այդպիսի միջոցների չպահպանման համար արդյունավետ, համաչափ և զսպող ներգործություն ունեցող քաղաքացիաիրավական, վարչական կամ քրեական պատժամիջոցների սահմանման ուղղությամբ:

2. Այդ նպատակներին հասնելուն ուղղված միջոցները կարող են, *inter alia*, ներառել հետևյալը.

ա) իրավապահ մարմինների և համապատասխան մասնավոր կազմակերպությունների միջև համագործակցության խրախուսումը.

բ) համապատասխան մասնավոր կազմակերպությունների աշխատանքում բարեխղճության ապահովման համար նախատեսված ստանդարտների և ընթացակարգերի մշակման խրախուսումը, ներառյալ ձեռնարկատերերի և բոլոր համապատասխան մասնագիտությունների ներկայացուցիչների կողմից գործունեության բարեխիղճ և պատշաճ իրականացման համար վարքագծի կանոնադրքերը և շահերի բախումների առաջացման կանխարգելումը, ինչպես նաև առևտրային ձեռնարկությունների միջև և նրանց ու պետության միջև պայմանագրային հարաբերություններում բարեխիղճ առևտրային պրակտիկայի օգտագործման խրախուսման համար.

գ) մասնավոր կազմակերպությունների գործունեության թափանցիկության խրախուսումը, ներառյալ, համապատասխան դեպքերում, այն իրավաբանական և ֆիզիկական անձանց նույնականացման միջոցները, որոնք մասնակից են կորպորատիվ կազմակերպությունների ստեղծմանը և դրանց ղեկավարմանը.

դ) մասնավոր կազմակերպությունների գործունեությունը կարգավորող ընթացակարգերի չարաշահումների կանխարգելումը, ներառյալ այն ընթացակարգերը, որոնք վերաբերում են առևտրային գործունեություն իրականացնելու համար պետական մարմինների կողմից տրամադրվող օժանդակություններին և լիցենզիաներին.

ե) շահերի բախումների առաջացման կանխարգելումը՝ համապատասխան դեպքերում և խելամիտ ժամկետով նախկին պաշտոնատար անձանց մասնագիտական գործունեության նկատմամբ կամ մասնավոր հատվածում պաշտոնատար անձանց աշխատանքի նկատմամբ սահմանափակումներ դնելու միջոցով՝ նրանց պաշտոնաթող լինելուց կամ կենսաթոշակի անցնելուց հետո, երբ այդպիսի գործունեությունը կամ աշխատանքը ուղղակիորեն կապված է այնպիսի գործառույթների հետ, որոնք այդպիսի պաշտոնատար անձինք կատարել են իրենց պաշտոնում գտնվելու ժամանակաշրջանում, կամ որոնք վերահսկվել են նրանց կողմից.

գ) ապահովումը, որ մասնավոր կազմակերպությունները, իրենց կառուցվածքը և մեծությունը հաշվի առնելով, ունենան ներքին աուդիտորական վերահսկողության բավարար մեխանիզմներ՝ կոռուպցիոն դեպքերի կանխարգելման և բացահայտման գործում օգնություն ցույց տալու համար, և որպեսզի այդպիսի մասնավոր կազմակերպությունների հաշիվները և պահանջվող ֆինանսական տեղեկագրերը ենթակա լինեն աուդիտի և հավաստագրման ընթացակարգերի:

3. Կոռուպցիայի կանխարգելման նպատակներով յուրաքանչյուր Մասնակից պետություն պետք է ձեռնարկի այնպիսի միջոցներ, որոնք, իր ներքին օրենսդրությանը և հաշվապահական հաշվառման վարման, ֆինանսական հաշվետվության ներկայացման, ինչպես նաև հաշվապահական հաշվառման և աուդիտի ստանդարտները կարգավորող կանոններին համապատասխան, կարող են անհրաժեշտ լինել հետևյալ արարքներն արգելելու համար, որոնք իրականացվում են իրավախախտումներից որևէ մեկը կատարելու համար՝ համաձայն սույն Կոնվենցիայի.

ա) չգրանցված հաշվետվության ստեղծում.

բ) չհաշվառված կամ ոչ ճիշտ գրանցված գործարքների կատարում.

գ) գոյություն չունեցող ծախսերի հաշվառում.

դ) պարտավորությունների ներառում՝ առանց դրանց նպատակի ճշգրիտ սահմանման.

ե) կեղծ փաստաթղթերի օգտագործում, և

զ) օրենսդրությամբ նախատեսված ժամկետներից շուտ հաշվապահական փաստաթղթերի միտումնավոր ոչնչացում:

4. Յուրաքանչյուր Մասնակից պետություն պետք է մերժի իրենցից կաշառք ներկայացնող այն ծախսերի առնչությամբ հարկումից ազատումը, որոնք համարվում են սույն Կոնվենցիայի 15-րդ և 16-րդ հոդվածներով այդպիսին ճանաչված իրավախախտումների տարրերից մեկը և, համապատասխան դեպքերում, այլ ծախսերի առնչությամբ, որոնք հետևել են կոռուպցիոն արարքներին:

Հոդված 13. Հասարակության մասնակցությունը

1. Յուրաքանչյուր Մասնակից պետություն, իր հնարավորությունների սահմաններում և իր ներքին օրենսդրության հիմնարար սկզբունքներին համապատասխան, պետք է անհրաժեշտ միջոցներ ձեռնարկի պետական հատվածից դուրս առանձին անհատների և խմբերի, ինչպես, օրինակ, քաղաքացիական հասարակության, ոչ կառավարական կազմակերպությունների և համայնքների հիմքի վրա գործող կազմակերպությունների, կոռուպցիայի կանխարգելման և դրա դեմ պայքարի գործում ակտիվ մասնակցությանը նպաստելու համար և հասարակության կողմից կոռուպցիայի առկայության փաստի, դրա պատճառների և վտանգավորության բնույթի, ինչպես նաև դրա կողմից ստեղծվող սպառնալիքների գիտակցումը մեծացնելու համար:

Այդ մասնակցությունը պետք է ամրապնդվի այնպիսի միջոցների օգնությամբ, ինչպիսիք են.

ա) թափանցիկության ուժեղացումը և որոշումների ընդունման գործընթացներում բնակչության ներգրավմանն աջակցելը.

բ) բնակչության համար տեղեկատվության նկատմամբ արդյունավետ մուտքը ապահովելը.

գ) հանրության տեղեկացվածության միջոցառումների իրականացումը, որոնք կնպաստեն կոռուպցիայի նկատմամբ անհանդուրժողականության մթնոլորտի ստեղծմանը, ինչպես նաև պետական կրթության ծրագրեր իրականացնելը, ներառյալ ուսումնական ծրագրերը դպրոցներում և համալսարաններում.

դ) կոռուպցիայի մասին տեղեկատվություն փնտրելու, ստանալու, հրապարակելու և տարածելու ազատությունը հարգելը, խրախուսելը և պաշտպանելը: Այդ ազատությունը կարող է ենթակա լինել սահմանափակումների, սակայն դրանք պետք է լինեն այնպես, ինչպես սահմանված է օրենքով, և որոնք անհրաժեշտ են.

i) այլ անձանց իրավունքները կամ համբավը հարգելու համար.

ii) ազգային անվտանգության կամ հասարակական կարգի պահպանման կամ բնակչության առողջության կամ բարոյականության պաշտպանության համար:

2. Յուրաքանչյուր Մասնակից պետություն պետք է համապատասխան միջոցներ ձեռնարկի՝ ապահովելու համար, որ սույն Կոնվենցիայում հիշատակված հակակոռուպցիոն մարմինները հայտնի լինեն հանրությանը, և պետք է ապահովվի մուտքը դեպի այդ մարմինները, այդ թվում՝ անանուն ձևով՝ ամեն մի դեպքի մասին նրանց հաղորդումներ տրամադրելու համար, որը կարող են դիտարկվել որպես իրավախախտում՝ սույն Կոնվենցիային համապատասխան:

Հոդված 14. Փողերի լվացման կանխարգելման միջոցներ

1. Յուրաքանչյուր Մասնակից պետություն պետք է.

ա) սահմանի կարգավորման և հսկողության համապարփակ ներքին ռեժիմ՝ բանկերի և ոչ բանկային ֆինանսական հիմնարկների, այդ թվում՝ ֆիզիկական կամ իրավաբանական անձանց նկատմամբ, որոնք պաշտոնական կամ ոչ պաշտոնական ծառայություններ են տրամադրում դրամական միջոցների կամ արժեքների փոխանցումների հետ կապված, ինչպես նաև, համապատասխան դեպքերում, իր իրավասության սահմաններում՝ այլ մարմինների նկատմամբ, որոնք փողերի լվացման տեսակետից հատկապես խոցելի են, փողերի լվացում թույլ չտալու և դրա բոլոր ձևերը բացահայտելու նպատակներով. ընդ որում՝ նման ռեժիմն առաջին հերթին հիմնվում է հաճախորդի և, համապատասխան դեպքերում, սեփականատեր բենեֆիցիարի ինքնության նույնականացման նկատմամբ

պահանջների, հաշվետվություն վարելու և կասկածելի գործարքների մասին հաղորդումներ ներկայացնելու վրա.

բ) առանց խախտելու սույն Կոնվենցիայի 46-րդ հոդվածը՝ ապահովի, որ վարչական, կարգավորող, իրավապահ և մյուս մարմինները, որոնք նշանակված են փողերի լվացման դեմ պայքարելու համար (ներառյալ, ազգային օրենսդրությամբ նախատեսված համապատասխան դեպքերում, դատական մարմինները), ընդունակ լինեն իր ներքին օրենսդրությամբ սահմանված պայմաններով ազգային և միջազգային մակարդակներում համագործակցություն իրականացնել և տեղեկատվություն փոխանակել, և այդ նպատակով պետք է քննարկի ֆինանսական օպերատիվ տեղեկատվության գծով ստորաբաժանում հիմնելու հարցը, որը պետք է գործի որպես փողերի լվացման հնարավոր դեպքերին առնչվող տեղեկությունների հավաքման, վերլուծության և տարածման ազգային կենտրոն:

2. Մասնակից պետությունները պետք է քննարկեն կանխիկ դրամական միջոցների և համապատասխան շրջանառու գործիքների՝ իրենց սահմաններով տեղափոխումները բացահայտելու և այդպիսի տեղափոխումները վերահսկելու ուղղությամբ պրակտիկ հնարավոր միջոցներ ձեռնարկելու մասին հարցը՝ տեղեկատվության պատշաճ օգտագործման ապահովմանն ուղղված երաշխիքների պահպանման պայմանով և օրինական կապիտալի տեղափոխման համար որևէ արգելք չստեղծելով: Այդպիսի միջոցները կարող են ներառել պահանջներ այն մասին, որ ֆիզիկական անձինք և առևտրային ձեռնարկությունները հայտնեն նշանակալից ծավալների կանխիկ դրամական միջոցների անդրսահմանային փոխանցումների և համապատասխան շրջանառու գործիքների հանձնման մասին:

3. Մասնակից պետությունները պետք է քննարկեն համապատասխան և գործնական միջոցների կիրառումը, որպեսզի պահանջեն ֆինանսական հիմնարկներից, ներառյալ՝ դրամական միջոցներ փոխանցող հիմնարկներից.

ա) միջոցների էլեկտրոնային փոխանցման համար ծառայողական ցուցակներում և դրանց հետ կապված հաղորդումներում մտցնել ճշգրիտ և բովանդակալից տեղեկատվություն ուղարկողի մասին.

բ) այդպիսի տեղեկատվությունը պահպանել վճարումն իրականացնելու ողջ շղթայի ընթացքում, և

գ) անցկացնել միջոցների փոխանցման խորացված ստուգում ուղարկողի մասին տեղեկատվության լրիվ բացակայության դեպքում:

4. Սույն հոդվածի դրույթների համաձայն կարգավորման և հսկողության ներքին ռեժիմ սահմանելիս և չխախտելով սույն Կոնվենցիայի որևէ այլ հոդված՝ Մասնակից պետություններին առաջարկվում է ղեկավարվել տարածաշրջանային, միջտարածաշրջանային և բազմակողմ կազմակերպությունների համապատասխան նախաձեռնություններով, որոնք ուղղված են փողերի լվացման դեմ:

5. Մասնակից պետությունները պետք է ձգտեն դատական, իրավապահ մարմինների և ֆինանսական կարգավորման մարմինների միջև համաշխարհային, տարածաշրջանային, ենթատարածաշրջանային և երկկողմ համագործակցության զարգացմանը և խրախուսմանը՝ փողերի լվացման դեմ պայքարելու նպատակներով:

Գ Լ ու խ III

Քրեականացումը եվ իրավապահ գործունեությունը

Հոդված 15. Պաշտոնատար անձանց կաշառելը

Յուրաքանչյուր Մասնակից պետություն պետք է ձեռնարկի այնպիսի օրենսդրական և այլ միջոցներ, որոնք կարող են անհրաժեշտ լինել քրեական իրավախախտում սահմանելու համար, երբ դրանք կատարվում են միտումնավոր.

ա) պաշտոնատար անձին ուղղակիորեն կամ անուղղակիորեն՝ անձամբ պաշտոնատար անձի կամ այլ ֆիզիկական անձի կամ իրավաբանական անձի համար որևէ ոչ իրավաչափ առավելություն խոստանալը, առաջարկելը կամ տրամադրելը նրա համար, որ այդ պաշտոնատար անձը կատարի որևէ գործողություն կամ չկատարի որևէ գործողություն իր պաշտոնական պարտականությունները կատարելիս.

բ) շորթումը կամ պաշտոնատար անձի կողմից ուղղակիորեն կամ անուղղակիորեն՝ անձամբ պաշտոնատար անձի կամ այլ ֆիզիկական կամ իրավաբանական անձի համար որևէ ոչ իրավաչափ առավելություն ընդունելը նրա համար, որ այդ պաշտոնատար անձը կատարի որևէ գործողություն կամ չկատարի որևէ գործողություն իր պաշտոնական պարտականությունները կատարելիս:

Հոդված 16. Օտարերկրյա պաշտոնատար անձանց և միջազգային կազմակերպությունների պաշտոնատար անձանց կաշառելը

1. Յուրաքանչյուր Պետություն պետք է ձեռնարկի այնպիսի օրենսդրական և այլ միջոցներ, որոնք կարող են անհրաժեշտ լինել, որ քրեական իրավախախտում ճանաչվեն օտարերկրյա պաշտոնատար անձին կամ միջազգային կազմակերպության պաշտոնատար անձին ուղղակիորեն կամ անուղղակիորեն՝ անձամբ պաշտոնատար անձի կամ այլ ֆիզիկական կամ իրավաբանական անձի համար որևէ ոչ իրավաչափ առավելություն խոստանալու, առաջարկելու կամ տրամադրելու արարքները, երբ դրանք կատարվում են դիտավորությամբ՝ այն բանի համար, որ իր պաշտոնական պարտականությունները կատարելիս այդ պաշտոնատար անձը կատարի որևէ գործողություն կամ չկատարի որևէ գործողություն՝ միջազգային գործեր վարելու կապակցությամբ առևտրային կամ որևէ ոչ իրավաչափ այլ առավելություն ստանալու կամ պահպանելու համար:

2. Յուրաքանչյուր Մասնակից պետություն պետք է քննարկի այնպիսի օրենսդրական և այլ միջոցներ ձեռնարկելու հնարավորությունը, որոնք կարող են անհրաժեշտ լինել, որ որպես քրեական իրավախախտում ճանաչվի շորթումը կամ օտարերկրյա պաշտոնատար անձի կողմից կամ միջազգային կազմակերպության պաշտոնատար անձի կողմից ուղղակիորեն կամ անուղղակիորեն՝ անձամբ պաշտոնատար անձի կամ այլ ֆիզիկական կամ իրավաբանական անձի համար որևէ ոչ իրավաչափ առավելություն ստանալը, եթե դա կատարվել է դիտավորությամբ՝ այն բանի համար, որ այդ պաշտոնատար անձը կատարի որևէ գործողություն կամ չկատարի որևէ գործողություն իր պաշտոնական պարտականությունները կատարելիս:

Հոդված 17. Պաշտոնատար անձի կողմից գույքի հափշտակումը, ապօրինի յուրացումը կամ այլ՝ ոչ նպատակային օգտագործումը

Յուրաքանչյուր Մասնակից պետություն պետք է ձեռնարկի այնպիսի օրենսդրական և այլ միջոցներ, որոնք կարող են անհրաժեշտ լինել, որ որպես քրեական իրավախախտումներ ճանաչվեն պաշտոնատար անձի կողմից անձամբ իր կամ այլ ֆիզիկական կամ իրավաբանական անձի համար որևէ գույքի, պետական կամ մասնավոր միջոցների կամ արժեթղթերի կամ այդ պաշտոնատար անձի՝ իր ծառայողական դրության ուժով տնօրինության տակ գտնվող ցանկացած այլ արժեքավոր առարկայի հափշտակությունը, ապօրինի յուրացումը կամ այլ՝ ոչ նպատակային օգտագործումը, երբ դրանք կատարվում են դիտավորությամբ:

Հոդված 18. Ազդեցության չարաշահումը

Յուրաքանչյուր Մասնակից պետություն պետք է քննարկի օրենսդրական կամ այլ միջոցներ ձեռնարկելու հնարավորությունը, որոնք կարող են անհրաժեշտ լինել, որ որպես քրեական իրավախախտումներ ճանաչվեն հետևյալ արարքները, երբ դրանք կատարվում են դիտավորությամբ.

ա) պաշտոնատար անձին կամ որևէ այլ անձին ուղղակիորեն կամ անուղղակիորեն որևէ ոչ իրավաչափ առավելություն խոստանալը, առաջարկելը կամ տրամադրելը նրա համար, որ այդ պաշտոնատար անձը կամ այդպիսի այլ անձը չարաշահի իր իրական կամ ենթադրյալ ազդեցությունը՝ այդպիսի գործողություններ սկզբնապես նախաձեռնողի կամ ցանկացած ուրիշ անձի համար Մասնակից պետության վարչակազմից կամ պետական մարմնից որևէ ոչ իրավաչափ առավելություն ստանալու նպատակով.

բ) պաշտոնատար անձի կամ ցանկացած այլ անձի կողմից ուղղակիորեն կամ անուղղակիորեն անձամբ իր կամ ուրիշ անձի համար որևէ ոչ իրավաչափ առավելություն շորթելը կամ ընդունելը նրա համար, որ այդ պաշտոնատար անձը կամ այդպիսի ուրիշ անձը չարաշահի իր իրական կամ ենթադրյալ ազդեցությունը՝ Մասնակից պետության վարչակազմից կամ պետական մարմնից որևէ ոչ իրավաչափ առավելություն ստանալու նպատակով:

Հոդված 19. Պաշտոնական դիրքը չարաշահելը

Յուրաքանչյուր Մասնակից պետություն պետք է քննարկի այնպիսի օրենսդրական և այլ միջոցներ ձեռնարկելու հնարավորությունը, որոնք կարող են անհրաժեշտ լինել, որ որպես քրեական իրավախախտում ճանաչվի ծառայողական լիազորությունները կամ պաշտոնական դիրքը չարաշահելու արարքը, երբ դա կատարվել է դիտավորությամբ, այսինքն՝ պաշտոնատար անձի կողմից իր գործառույթները կատարելիս, ի խախտումն օրենսդրության, որևէ գործողություն կամ որևէ գործողություն չկատարելը՝ անձամբ իր համար կամ այլ ֆիզիկական կամ իրավաբանական անձի համար որևէ ոչ իրավաչափ առավելություն ստանալու նպատակով:

Հոդված 20. Ապօրինի հարստանալը

Իր սահմանադրությունը և իր իրավական համակարգի հիմնարար սկզբունքները պահպանելու պայմանով՝ յուրաքանչյուր Մասնակից պետություն պետք է քննարկի այնպիսի օրենսդրական և այլ միջոցներ ձեռնարկելու հնարավորությունը, որոնք կարող են անհրաժեշտ լինել, որ որպես քրեական իրավախախտում ճանաչվի անօրինական հարստացման արարքը, երբ դա կատարվում է դիտավորությամբ, այսինքն՝ պաշտոնատար անձի ակտիվների նշանակալից ավելացումը, որը գերազանցում է նրա օրինական եկամուտները, և որը նա չի կարող խելամտորեն հիմնավորել:

Հոդված 21. Կաշառքը մասնավոր հատվածում

Յուրաքանչյուր Մասնակից պետություն պետք է քննարկի այնպիսի օրենսդրական և այլ միջոցներ ձեռնարկելու հնարավորությունները, որոնք կարող են անհրաժեշտ լինել, որ որպես քրեական իրավախախտումներ ճանաչվեն հետևյալ արարքները, երբ դրանք կատարվում են դիտավորությամբ՝ տնտեսական, ֆինանսական կամ առևտրային գործունեության ընթացքում՝

ա) անձամբ կամ միջնորդների միջոցով որևէ անձի, որը ղեկավարում է մասնավոր հատվածի կազմակերպության աշխատանքը կամ որևէ կարգավիճակով աշխատում է այդպիսի կազմակերպությունում, անձամբ այդպիսի անձի կամ ուրիշ անձի համար որևէ ոչ իրավաչափ առավելություն խոստանալը, առաջարկելը կամ տրամադրելը նրա համար, որ այդ անձը, ի խախտումն իր պարտականությունների, կատարի որևէ գործողություն կամ չկատարի որևէ գործողություն:

բ) որևէ անձի կողմից, որը ղեկավարում է մասնավոր հատվածի կազմակերպության աշխատանքը կամ որևէ կարգավիճակով աշխատում է այդպիսի կազմակերպությունում, ուղղակիորեն կամ անուղղակիորեն՝ անձամբ այդպիսի անձի կամ ուրիշ անձի համար որևէ ոչ իրավաչափ առավելություն շորթելը կամ ընդունելը նրա համար, որ այդ անձը, ի խախտումն իր պարտականությունների, կատարի որևէ գործողություն կամ չկատարի որևէ գործողություն:

Հոդված 22. Գույքի հափշտակությունը մասնավոր հատվածում

Յուրաքանչյուր Մասնակից պետություն պետք է քննարկի այնպիսի օրենսդրական և այլ միջոցներ ձեռնարկելու հնարավորությունը, որոնք կարող են անհրաժեշտ լինել, որ որպես քրեական իրավախախտում ճանաչվի տնտեսական, ֆինանսական կամ առևտրային գործունեության ընթացքում մասնավոր հատվածի կազմակերպության աշխատանքը ղեկավարող կամ այդպիսի կազմակերպությունում որևէ կարգավիճակով աշխատող անձի կողմից կատարված արարքը, երբ դա կատարվել է դիտավորությամբ՝ որևէ գույքի, մասնավոր միջոցների կամ արժեթղթերի կամ որևէ այլ արժեքավոր առարկայի հափշտակությունը, որը գտնվում է այդ անձի տիրապետության ներքո՝ նրա պաշտոնական դիրքի ուժով:

Հոդված 23. Հանցավոր ճանապարհով ստացված եկամուտների լվացումը

1. Յուրաքանչյուր Մասնակից պետություն, իր ներքին օրենսդրության հիմնարար սկզբունքներին համապատասխան, պետք է ձեռնարկի այնպիսի օրենսդրական կամ այլ միջոցներ, որոնք կարող են անհրաժեշտ լինել, որ որպես քրեական իրավախախտումներ ճանաչվեն հետևյալ արարքները, երբ դրանք կատարվում են դիտավորությամբ.

ա) i) գույքի փոխարկումը կամ փոխանցումը՝ գիտակցմամբ, որ այդպիսի գույքն իրենից ներկայացնում է հանցագործություններից ստացված եկամուտներ՝ այդպիսի գույքի հանցավոր աղբյուրը քողարկելու կամ թաքցնելու նպատակով կամ հիմնական իրավախախտման մեջ ներգրավված որևէ անձի օգնություն ցույց տալու նպատակով, որպեսզի նա կարողանա խուսափել իր արարքների համար պատասխանատվությունից.

ii) գույքի իրական բնույթը, աղբյուրը, գտնվելու վայրը, տիրապետման եղանակը, տեղափոխելը, գույքի նկատմամբ իրավունքները կամ նրա պատկանելությունը քողարկելը կամ թաքցնելը՝ գիտակցմամբ, որ այդպիսի գույքն իրենից ներկայացնում է հանցագործություններից ստացված եկամուտներ.

բ) իր իրավական հիմնարար սկզբունքները պահպանելու պայմանով՝

i) գույք ձեռք բերելը, տիրապետելը կամ օգտագործելը՝ դրա ստացման պահին գիտակցելով, որ այդպիսի գույքն իրենից ներկայացնում է հանցագործություններից ստացված եկամուտներ.

ii) իրավախախտումներից որևէ մեկը կատարելու նպատակով մասնակցելը, առնչությունը կամ հանցակցության մեջ մտնելը, որոնք այդպիսին են ճանաչվել սույն հոդվածին համապատասխան, դրա կատարման փորձը, ինչպես նաև օժանդակելը, դրդելը, աջակցելը կամ դրա կատարման ժամանակ խորհուրդներ տալը:

2. Սույն հոդվածի 1-ին կետի իրականացման կամ կիրառման նպատակներով՝

ա) յուրաքանչյուր Մասնակից պետություն պետք է ձգտի սույն հոդվածի 1-ին կետը կիրառել հիմնական իրավախախտումների ամենալայն շրջանակի նկատմամբ.

բ) յուրաքանչյուր Մասնակից պետություն հիմնական իրավախախտումների շարքում որպես նվազագույնը պետք է ընդգրկի այն քրեական իրավախախտումների համապարփակ շրջանակը, որոնք այդպիսին են ճանաչված սույն Կոնվենցիայի համաձայն:

գ) վերը նշված «բ» ենթակետի նպատակներով հիմնական իրավախախտումները պետք է ներառեն այն իրավախախտումները, որոնք կատարվել են ինչպես շահագրգիռ Մասնակից պետության իրավասության շրջանակներում, այնպես էլ դրանից դուրս: Այնուամենայնիվ, որևէ Մասնակից պետության իրավասությունից դուրս կատարված իրավախախտումներն իրենցից հիմնական իրավախախտումներ են ներկայացնում միայն այն պայմանով, որ համապատասխան արարքը քրեական իրավախախտում է համարվում այն պետության ներքին օրենսդրության համաձայն, որտեղ դա կատարվել է, և քրեական իրավախախտում կճանաչվեր այն Մասնակից պետության ներքին օրենսդրության համաձայն, որտեղ իրականացվում կամ կիրառվում է սույն հոդվածը, եթե այն կատարված լիներ այնտեղ:

դ) յուրաքանչյուր Մասնակից պետություն պետք է Միավորված ազգերի կազմակերպության Գլխավոր քարտուղարին տրամադրի իր այն օրենքների տեքստերը, որոնք ապահովում են սույն հոդվածի դրույթների իրականացումը, ինչպես նաև այդպիսի օրենքների հետագա ցանկացած փոփոխությունների տեքստերը կամ դրանց նկարագրությունները:

ե) եթե պահանջվում է Մասնակից պետության ներքին օրենսդրության հիմնարար սկզբունքներով, ապա կարելի է նախատեսել, որ սույն հոդվածի 1-ին կետում նշված իրավախախտումները չեն կիրառվում այն անձանց նկատմամբ, որոնք կատարել են հիմնական իրավախախտումը:

Հոդված 24. Պարտակելը

Զխախտելով սույն Կոնվենցիայի 23-րդ հոդվածի դրույթները՝ յուրաքանչյուր Մասնակից պետություն պետք է քննարկի այնպիսի օրենսդրական և այլ միջոցներ ձեռնարկելու հնարավորությունը, որոնք կարող են անհրաժեշտ լինել, որ որպես քրեական իրավախախտումներ ճանաչվեն այն արարքները, որոնք կատարվում են դիտավորությամբ և այն իրավախախտումներից որևէ մեկը կատարելուց հետո՝ առանց այդպիսի իրավախախտումներին մասնակցելու, որոնք այդպիսին են ճանաչվել սույն Կոնվենցիային համապատասխան: գույքը պարտակելը կամ անընդմեջ պահելը, եթե ներգրավված անձին հայտնի է, որ այդպիսի գույքը ստացվել է այն իրավախախտումներից որևէ մեկի արդյունքում, որոնք այդպիսին են ճանաչվել սույն Կոնվենցիայի համաձայն:

Հոդված 25. Արդարադատության խոչընդոտումը

Յուրաքանչյուր Մասնակից պետություն պետք է ձեռնարկի այնպիսի օրենսդրական և այլ միջոցներ, որոնք կարող են անհրաժեշտ լինել, որ որպես քրեական իրավախախտումներ ճանաչվեն հետևյալ արարքները, երբ դրանք կատարվում են դիտավորությամբ:

ա) ֆիզիկական ուժի օգտագործումը, սպառնալը կամ վախեցնելը կամ ոչ իրավաչափ առավելություն խոստանալը, առաջարկելը կամ տրամադրելը՝ կեղծ ցուցմունքներ տալուն դրդելու կամ ցուցմունքներ տալու գործընթացին միջամտելու կամ վարույթի ընթացքում ապացույցներ ներկայացնելու նպատակով, այն իրավախախտումների կատարման կապակցությամբ, որոնք այդպիսին են ճանաչվել սույն Կոնվենցիայի համաձայն:

բ) ֆիզիկական ուժ, սպառնալիք գործադրելը կամ վախեցնելը՝ դատարանների կամ իրավապահ մարմինների պաշտոնատար անձանց կողմից իրավախախտումների կատարման կապակցությամբ վարույթի ընթացքում պաշտոնական պարտականությունների կատարմանը միջամտելու նպատակով, որոնք այդպիսին են ճանաչվել սույն Կոնվենցիայի համաձայն: Սույն ենթակետում ոչինչ չպետք է խախտի Մասնակից պետության այնպիսի օրենսդրություն ունենալու իրավունքը, որը պաշտպանում է այլ կատեգորիաների պաշտոնատար անձանց:

Հոդված 26. Իրավաբանական անձանց պատասխանատվությունը

1. Յուրաքանչյուր Մասնակից պետություն պետք է ձեռնարկի այնպիսի միջոցներ, որոնք, իր իրավական սկզբունքների համաձայն, կարող են անհրաժեշտ լինել իրավախախտումներին մասնակցելու համար իրավաբանական անձանց պատասխանատվություն սահմանելու համար, որոնք այդպիսին են ճանաչվել սույն Կոնվենցիային համապատասխան:

2. Մասնակից պետության իրավական սկզբունքների պահպանման պայմանով՝ իրավաբանական անձանց պատասխանատվությունը կարող է լինել քրեական, քաղաքացիաիրավական կամ վարչական:

3. Նման պատասխանատվությունը չպետք է խախտի իրավախախտումներ կատարած ֆիզիկական անձանց քրեական պատասխանատվությունը:

4. Յուրաքանչյուր Մասնակից պետություն, մասնավորապես, պետք է ապահովի սույն հոդվածին համապատասխան պատասխանատվության ենթարկվող իրավաբանական անձանց նկատմամբ արդյունավետ, համաչափ և զսպող ներգործություն ունեցող քրեական կամ ոչ քրեական պատժամիջոցների, ներառյալ դրամական պատժամիջոցների կիրառումը:

Հոդված 27. Մասնակցությունը և հանցափորձը

1. Յուրաքանչյուր Մասնակից պետություն պետք է ընդունի այնպիսի օրենսդրական և այլ միջոցներ, որոնք կարող են անհրաժեշտ լինել, որ, իր ներքին օրենսդրությանը համապատասխան, քրեական իրավախախտում ճանաչվի ցանկացած կարգավիճակով մասնակցությունը, օրինակ՝ հանցակցի, օժանդակողի կամ դրդիչի կարգավիճակով մասնակցությունը որևէ իրավախախտմանը, որն այդպիսին է ճանաչվել սույն Կոնվենցիայի համաձայն:

2. Յուրաքանչյուր Մասնակից պետություն կարող է ընդունել այնպիսի օրենսդրական և այլ միջոցներ, որոնք կարող են անհրաժեշտ լինել, որ, իր ներքին օրենսդրությանը համապատասխան, որպես քրեական իրավախախտում ճանաչվի որևէ իրավախախտման կատարման ցանկացած փորձը, որն այդպիսին է ճանաչվել սույն Կոնվենցիայի համաձայն:

3. Յուրաքանչյուր Մասնակից պետություն կարող է ձեռնարկել այնպիսի օրենսդրական և այլ միջոցներ, որոնք կարող են անհրաժեշտ լինել, որ, իր ներքին օրենսդրությանը համապատասխան, որպես քրեական իրավախախտում ճանաչվի որևէ իրավախախտման նախապատրաստությունը, որն այդպիսին է ճանաչվել սույն Կոնվենցիայի համաձայն:

Հոդված 28. Գիտակցելը, մտադրությունը և դիտավորությունը որպես իրավախախտման տարրեր

Գիտակցելը, մտադրությունը կամ դիտավորությունը, որոնք պահանջվում են որպես որևէ իրավախախտման տարրեր, որոնք այդպիսին են ճանաչվել սույն Կոնվենցիայի համաձայն, կարող են պարզվել գործի օբյեկտիվ փաստական հանգամանքներից:

Հոդված 29. Վաղեմության ժամկետը

Յուրաքանչյուր Մասնակից պետություն համապատասխան դեպքերում, իր ներքին օրենսդրության համաձայն, սահմանում է վաղեմության երկար ժամկետ՝ այն իրավախախտումների առնչությամբ վարույթ հարուցելու համար, որոնք այդպիսին են ճանաչվել սույն Կոնվենցիայի համաձայն, և սահմանում է վաղեմության ավելի երկար ժամկետ կամ վաղեմության ժամկետի կասեցման հնարավորություն այն դեպքերում, երբ հանցագործության կատարման մեջ կասկածվողը խուսափում է արդարադատությունից:

Հոդված 30. Հետապնդումը, դատական որոշում կայացնելը և պատժամիջոցները

1. Յուրաքանչյուր Մասնակից պետություն պետք է նախատեսի սույն Կոնվենցիայով սահմանված հանցագործության համար համապատասխան պատժամիջոցներ՝ հաշվի առնելով հանցագործության ծանրության աստիճանը:

2. Յուրաքանչյուր Մասնակից պետություն պետք է ձեռնարկի այնպիսի միջոցներ, որոնք կարող են անհրաժեշտ լինել, որ, իր իրավական համակարգին և սահմանադրական սկզբունքներին համապատասխան, սահմանի կամ ապահովի ցանկացած անձեռնմխելիության կամ իրավագործության արտոնությունների միջև պատշաճ հավասարակշռություն, որոնք իր կողմից տրամադրվում են պաշտոնատար անձանց՝ իրենց գործառույթները կատարելու կապակցությամբ և, անհրաժեշտության դեպքում, արդյունավետ քննություն և քրեական հետապնդում իրականացնելու և իրավախախտումների կապակցությամբ դատական որոշումներ կայացնելու հնարավորությամբ, որոնք այդպիսին են ճանաչվել սույն Կոնվենցիայի համաձայն:

3. Յուրաքանչյուր Մասնակից պետություն պետք է ձգտի ապահովել իր ներքին օրենսդրությամբ նախատեսված ցանկացած ինքնիշխան իրավաբանական լիազորության օգտագործումը, որն առնչվում է անձանց քրեական հետապնդմանը իրավախախտումների համար, որոնք այդպիսին են ճանաչվել սույն Կոնվենցիայի համաձայն՝ այդ իրավախախտումների վերաբերյալ իրավապաշտպան միջոցների առավելագույն արդյունավետության հասնելու համար և այդպիսի իրավախախտումների կատարմանը հակազդելու անհրաժեշտությունը պատշաճորեն հաշվի առնելով:

4. Սույն Կոնվենցիայով ճանաչված իրավախախտումների դեպքում յուրաքանչյուր Մասնակից պետություն, իր ներքին օրենսդրությանը համապատասխան և պաշտպանության իրավունքները պատշաճորեն հաշվի առնելով, պետք է ձեռնարկի համապատասխան միջոցներ՝ ապահովելու համար, որ նախքան դատը կամ վճռաբեկ գանգատի կամ բողոքի առնչությամբ որոշում կայացնելը ազատ արձակելու վերաբերյալ որոշումների կապակցությամբ սահմանված պայմանները հաշվի առնեն հետագա քրեական վարույթի ընթացքում մեղադրյալի ներկայության ապահովման անհրաժեշտությունը:

5. Յուրաքանչյուր Մասնակից պետություն պետք է հաշվի առնի համապատասխան իրավախախտումների վտանգավորության աստիճանը այդպիսի իրավախախտումների համար դատապարտված անձանց վաղաժամկետ կամ պայմանական ազատման հնարավորության մասին հարցը քննարկելիս:

6. Յուրաքանչյուր Մասնակից պետություն, իր իրավական համակարգի հիմնարար սկզբունքներին համապատասխան չափով, պետք է քննարկի այնպիսի ընթացակարգեր սահմանելու հնարավորությունը, որոնց օգնությամբ պաշտոնատար անձը, որը մեղադրվում է իրավախախտման կատարման համար, որն այդպիսին է ճանաչվել սույն Կոնվենցիայի համաձայն, համապատասխան դեպքերում կարող է պաշտոնագրվել, ժամանակավորապես հեռացվել ծառայողական պարտականությունների կատարումից կամ համապատասխան մարմնի կողմից փոխադրվել այլ պաշտոնի՝ հաշվի առնելով անմեղության կանխավարկածի սկզբունքը հարգելու անհրաժեշտությունը:

7. Երբ իրավախախտման վտանգավորության աստիճանը հաշվի առնելով դա հիմնավորված է համարվում, յուրաքանչյուր Մասնակից պետություն, այն չափով, որքանով դա համապատասխանում է իր իրավական համակարգի հիմնարար սկզբունքներին, քննարկում է իր ներքին օրենսդրությամբ սահմանված որոշակի ժամկետով՝ դատարանի որոշմամբ կամ ցանկացած այլ պատշաճ միջոցների օգնությամբ այն անձանց հետևյալ իրավունքներից զրկելու համար ընթացակարգեր սահմանելու հնարավորությունը, որոնք դատապարտվել են իրավախախտումների համար, որոնք այդպիսին են ճանաչվել սույն Կոնվենցիային համապատասխան:

ա) զբաղեցնել պետական պաշտոն, և

բ) պաշտոն զբաղեցնել ամբողջությամբ կամ մասնակիորեն պետության սեփականության ներքո գտնվող որևէ ձեռնարկությունում:

8. Սույն հոդվածի 1-ին կետը վնաս չի պատճառում իրավասու մարմինների կողմից քաղաքացիական ծառայողների նկատմամբ կարգապահական լիազորությունների իրականացմանը:

9. Ոչինչ, ինչ պարունակում է սույն Կոնվենցիան, չի շոշափում այն սկզբունքը, որի համաձայն իրավախախտումների սահմանումը, որոնք այդպիսին են ճանաչվել սույն Կոնվենցիային համապատասխան, և կիրառվելիք իրավաբանական առարկությունները կամ այլ իրավական սկզբունքները, որոնք սահմանում են արարքների իրավաչափությունը, մտնում է յուրաքանչյուր Մասնակից պետության ներքին օրենսդրության ոլորտի մեջ, իսկ այդպիսի իրավախախտումների համար քրեական հետապնդումը և պատիժը իրականացվում են այդ օրենսդրության համապատասխան:

10. Մասնակից պետությունները ձգտում են նպաստել հասարակության մեջ այն անձանց վերամիավորմանը, որոնք դատապարտվել են իրավախախտումների համար, որոնք այդպիսին են ճանաչվել սույն Կոնվենցիային համապատասխան:

Հոդված 31. Սառեցնելը, առգրավումը և բռնագրավումը

1. Յուրաքանչյուր Մասնակից պետություն առավելագույն չափով, որը հնարավոր է իր ներքին իրավական համակարգի շրջանակներում, պետք է ձեռնարկի այնպիսի միջոցներ, որոնք կարող են անհրաժեշտ լինել բռնագրավման հնարավորությունն ապահովելու համար`

ա) հանցագործություններից ստացված եկամուտների, որոնք այդպիսին են ճանաչվել սույն Կոնվենցիային համապատասխան, կամ այն գույքի, որի արժեքը համապատասխանում է այդպիսի եկամուտների արժեքին.

բ) գույքի, սարքավորման և այլ միջոցների, որոնք օգտագործվել են կամ նախատեսվել են իրավախախտումներ կատարելիս օգտագործելու համար, որոնք այդպիսին են ճանաչվել սույն Կոնվենցիային համապատասխան:

2. Յուրաքանչյուր Մասնակից պետություն պետք է ձեռնարկի այնպիսի միջոցներ, որոնք կարող են անհրաժեշտ լինել սույն հոդվածի 1-ին կետում թվարկվածներից ամեն մեկի բացահայտման, հետամուտ լինելու, սառեցնելու կամ առգրավելու հնարավորության ապահովման համար` հետագա բռնագրավման նպատակով:

3. Յուրաքանչյուր Մասնակից պետություն, իր ներքին օրենսդրությանը համապատասխան, պետք է ընդունի այնպիսի օրենսդրական և այլ միջոցներ, որոնք կարող են անհրաժեշտ լինել իրավասու մարմինների կողմից սառեցված, կալանված կամ բռնագրավված գույքի կառավարումը կարգավորելու համար, որը նշված է սույն հոդվածի 1-ին և 2-րդ կետերում:

4. Եթե հանցագործություններից ստացված այդպիսի եկամուտները ամբողջությամբ կամ մասնակիորեն վերածվել կամ փոխակերպվել են այլ գույքի, ապա սույն հոդվածում նշված միջոցները պետք է կիրառվեն այդպիսի գույքի նկատմամբ:

5. Եթե հանցագործություններից ստացված այդպիսի եկամուտները միացվել են օրինական աղբյուրներից ձեռք բերված գույքին, ապա, առանց սառեցմանը և առգրավմանը վերաբերող ցանկացած լիազորությանը վնասելու, բռնագրավման ենթակա է գույքի այն մասը, որը համապատասխանում է միացված եկամուտների գնահատված արժեքին:

6. Շահույթի կամ այլ եկամուտների նկատմամբ, որոնք ստացվել են հանցագործություններից ստացված այդպիսի եկամուտներից՝ այն գույքից, որին վերածվել կամ փոխակերպվել են հանցագործություններից ստացված այդպիսի եկամուտները, կամ այն գույքից, որին միացվել են հանցագործություններից ստացված այդպիսի եկամուտները, նույնպես կիրառվում են սույն հոդվածում նշված միջոցները նույն կերպով և նույն աստիճանով, ինչ որ հանցագործություններից ստացված եկամուտների վերաբերյալ:

7. Սույն հոդվածի և սույն Կոնվենցիայի 55-րդ հոդվածի նպատակների համար յուրաքանչյուր Մասնակից պետություն պետք է լիազորի իր դատարաններին կամ այլ իրավասու մարմիններին կարգավորել բանկային, ֆինանսական կամ առևտրային փաստաթղթերի ներկայացման կամ արգելադրման մասին որոշումները: Մասնակից պետությունը չպետք է խուսափի սույն կետի դրույթներին համապատասխան միջոցներ ձեռնարկելուց՝ վկայակոչելով բանկային գաղտնիքի պաշտպանության անհրաժեշտությունը:

8. Մասնակից պետությունները կարող են քննարկել այն մասին պահանջներ սահմանելու հնարավորությունը, որ հանցագործություն կատարած անձը, այն չափով, որքանով այդպիսի պահանջը համապատասխանում է իրենց ներքին օրենսդրության հիմնարար սկզբունքներին և դատական ու այլ քննության բնույթին, ապացուցի հանցագործություններից ստացված այնպիսի ենթադրյալ եկամուտների կամ այլ գույքի օրինական ծագումը, որոնք ենթակա են բռնագրավման:

9. Սույն հոդվածի դրույթները չպետք է մեկնաբանվեն այնպես, որ վնաս պատճառվի բարեխիղճ երրորդ անձանց իրավունքներին:

10. Ոչինչ, ինչ պարունակում է սույն հոդվածը, չպետք է ազդի այն սկզբունքի վրա, ըստ որի այն միջոցները, որոնց մասին դրանում խոսվում է, սահմանվում և իրականացվում են Մասնակից պետության ներքին օրենսդրության դրույթներին համապատասխան և դրանք պահպանելու պայմանով:

Հոդված 32. Վկաների, փորձագետների և տուժողների պաշտպանությունը

1. Յուրաքանչյուր Մասնակից պետություն, իր ներքին իրավական համակարգին համապատասխան և իր հնարավորությունների սահմաններում, պետք է անհրաժեշտ միջոցներ ձեռնարկի, որ հնարավոր վրեժից և վախեցնելուց արդյունավետ պաշտպանություն ապահովի այն վկաների և փորձագետների նկատմամբ, որոնք ցուցմունքներ են տալիս իրավախախտումների կապակցությամբ, որոնք այդպիսին են

ճանաչվել սույն Կոնվենցիային համապատասխան, և, համապատասխան դեպքերում, նրանց հարազատների և մերձավոր այլ անձանց նկատմամբ:

2. Սույն հոդվածի 1-ին կետով նախատեսված միջոցները, առանց մեղադրյալի իրավունքները վնասելու, այդ թվում՝ պատշաճ քննության իրավունքը, կարող են, *inter alia*, ներառել.

ա) այդպիսի անձանց ֆիզիկական պաշտպանության համար ընթացակարգերի սահմանումը, օրինակ՝ այն չափով, որքանով դա անհրաժեշտ է և գործնականում իրագործելի այլ տեղ նրանց վերաբնակեցնելու համար, և այնպիսի դրույթների ընդունումը, որոնք, համապատասխան դեպքերում, թույլատրում են չիրապարակել այդպիսի անձանց ինքնությանը և գտնվելու վայրին վերաբերող տեղեկատվություն կամ տեղեկատվության այդպիսի տարածման նկատմամբ սահմանում են սահմանափակումներ.

բ) ապացուցման կանոնների ընդունումը, որոնք վկաներին և փորձագետներին հնարավորություն են տալիս ցուցմունքներ տալ այնպիսի եղանակով, որն ապահովում է այդպիսի անձանց անվտանգությունը, օրինակ՝ կապի միջոցների օգնությամբ ցուցմունքներ տալ թույլատրելը, ինչպիսիք են տեսակապը կամ պատշաճ այլ միջոցները:

3. Մասնակից պետությունները պետք է քննարկեն մյուս պետությունների հետ սույն հոդվածի 1-ին կետում նշված անձանց վերաբնակեցնելու վերաբերյալ համաձայնագրեր կամ պայմանավորվածություններ կնքելու հնարավորությունը:

4. Սույն հոդվածի դրույթները պետք է կիրառվեն նաև տուժողների նկատմամբ՝ այնքանով, որքանով նրանք վկաներ են:

5. Յուրաքանչյուր Մասնակից պետություն, իր ներքին օրենսդրությունը պահպանելու պայմանով, հնարավորություններ է ստեղծում, այնպես, որ դա վնաս չպատճառի պաշտպանության իրավունքներին, տուժողների կարծիքներն ու մտահոգությունները շարադրելու և քննարկելու համար՝ այն անձանց նկատմամբ քրեական վարույթի համապատասխան փուլերում, որոնք հանցագործություն են կատարել:

Հոդված 33. Տեղեկատվություն հայտնող անձանց պաշտպանությունը

Յուրաքանչյուր Մասնակից պետություն պետք է քննարկի իր ներքին իրավական համակարգի մեջ բոլոր անձանց որևէ անարդարացի վերաբերմունքից պաշտպանության ապահովման համար պատշաճ միջոցներ ներառելու հնարավորությունը, ովքեր բարեխղճորեն և խելամիտ հիմքերով իրավասու մարմիններին հայտնում են այն իրավախախտումների հետ կապված փաստերի մասին, որոնք այդպիսին են ճանաչվել սույն Կոնվենցիային համապատասխան:

Հոդված 34. Կոռուպցիոն արարքների հետևանքները

Պատշաճորեն հաշվի առնելով բարեխղճորեն ձեռք բերված երրորդ անձանց իրավունքները՝ Մասնակից պետությունը, իր ներքին օրենսդրության հիմնարար

սկզբունքներին համապատասխան, պետք է միջոցներ ձեռնարկի, որ կարգավորի կոռուպցիայի հետևանքների վերաբերյալ հարցը: Այդ համատեքստում Մասնակից պետությունները կարող են դիտարկել կոռուպցիան որպես պայմանագրերն առօրինակ հայտարարելու կամ լուծելու համար վարույթում նշանակություն ունեցող կամ կոնցեսիան հետ կանչելու գործոն կամ կիրառել համանման այլ գործիքներ կամ ստեղծված իրավիճակը շտկելու ուղղությամբ ձեռնարկել այլ միջոցներ:

Հոդված 35. Վնասը հատուցելը

Յուրաքանչյուր Մասնակից պետություն պետք է ձեռնարկի այնպիսի միջոցներ, որոնք, իր ներքին օրենսդրության սկզբունքներին համապատասխան, կարող են անհրաժեշտ լինել, որ իրավաբանական կամ ֆիզիկական անձինք, որոնք վնաս են կրել կոռուպցիոն որևէ արարքի հետևանքով, իրավունք ունենան այդ վնասի համար պատասխանատվություն կրող անձանց նկատմամբ վարույթ հարուցել փոխհատուցում ստանալու համար:

Հոդված 36. Մասնագիտացած մարմինները

Յուրաքանչյուր Մասնակից պետություն, իր իրավական համակարգի հիմնարար սկզբունքներին համապատասխան, պետք է ապահովի այնպիսի մարմնի կամ մարմինների կամ անձանց առկայությունը, որոնք մասնագիտացած են կոռուպցիայի դեմ պայքարում՝ իրավապահ միջոցների օգնությամբ: Մասնակից պետության իրավական համակարգի հիմնարար սկզբունքներին համապատասխան՝ այդպիսի մարմնին կամ մարմիններին կամ անձանց պետք է անհրաժեշտ անկախություն ապահովվի, որպեսզի նրանք կարողանան կատարել իրենց գործառույթները առանց որևէ անհարկի ազդեցության: Այդպիսի անձինք կամ այդպիսի մարմնի կամ մարմինների աշխատակիցները իրենց խնդիրների կատարման համար պետք է օժտված լինեն պատշաճ որակավորմամբ և պաշարներով:

Հոդված 37. Համագործակցությունը իրավապահ մարմինների հետ

1. Յուրաքանչյուր Մասնակից պետություն պետք է համապատասխան միջոցներ ձեռնարկի, որպեսզի խրախուսի այն անձանց, ովքեր մասնակցում են կամ մասնակցել են որևէ իրավախախտման, որն այդպիսին է ճանաչվել սույն Կոնվենցիային համապատասխան, քննության և ապացուցման նպատակներով իրավասու մարմիններին օգտակար տեղեկատվություն ներկայացնելու առումով և իրավասու մարմիններին փաստացի, որոշակի օգնություն տրամադրելու առումով, որը կարող է նպաստել հանցագործություններից ստացված եկամուտներից հանցագործներին զրկելուն և այդպիսի եկամուտները վերադարձնելու ուղղությամբ միջոցներ ձեռնարկելուն:

2. Յուրաքանչյուր Մասնակից պետություն պետք է քննարկի այն մասին հարցը, որ նախատեսի, համապատասխան դեպքերում, մեղադրվող այն անձի պատիժը մեղմացնելու հնարավորությունը, որն արդյունավետորեն համագործակցում է որևէ իրավախախտման

կապակցությամբ քննությանը կամ քրեական հետապնդմանը, որն այդպիսին է ճանաչվել սույն Կոնվենցիային համապատասխան:

3. Յուրաքանչյուր Մասնակից պետություն պետք է քննարկի է այն մասին հարցը, որ նախատեսի, իր ներքին օրենսդրության հիմնարար սկզբունքներին համապատասխան, այն անձին քրեական հետապնդումից անձեռնմխելիություն տրամադրելու հնարավորությունը, որն արդյունավետորեն համագործակցում է որևէ իրավախախտման կապակցությամբ քննությանը կամ քրեական հետապնդմանը, որն այդպիսին է ճանաչվել սույն Կոնվենցիային համապատասխան:

4. Այդպիսի անձանց պաշտպանությունը, *mutatis mutandis*, պետք է ապահովվի սույն Կոնվենցիայի 32-րդ հոդվածով նախատեսված կարգով:

5. Երբ անձը, որը հիշատակվում է սույն հոդվածի 1-ին կետում և գտնվում է Մասնակից պետություններից մեկում, կարող է արդյունավետորեն համագործակցել Մասնակից մյուս պետության իրավասու մարմինների հետ, ապա շահագրգիռ Մասնակից պետությունները կարող են քննարկել համաձայնագրեր կամ պայմանավորվածություններ կնքելու հնարավորությունը, իրենց ներքին օրենսդրությանը համապատասխան, այլ Մասնակից պետության կողմից այդպիսի անձին սույն հոդվածի 2-րդ և 3-րդ կետերում նշված ռեժիմի հնարավոր տրամադրման առնչությամբ:

Հոդված 38. Համագործակցությունը ազգային մարմինների միջև

Յուրաքանչյուր Մասնակից պետություն պետք է ձեռնարկի այնպիսի միջոցներ, որոնք, իր ներքին օրենսդրությանը համապատասխան, կարող են անհրաժեշտ լինել իր պետական մարմինների, ինչպես նաև պաշտոնատար անձանց միջև համագործակցությունը խրախուսելու համար, մի կողմից, և, մյուս կողմից, իրենց այն մարմինների միջև, որոնք պատասխանատու են քրեական իրավախախտումների կապակցությամբ քննության և հետապնդման համար: Այդպիսի համագործակցությունը կարող է ներառել.

ա) սեփական նախաձեռնությամբ այդ մարմիններին տեղեկատվություն տրամադրելը, եթե առկա են խելամիտ հիմքեր՝ կարծելու, որ կատարվել է իրավախախտումներից որևէ մեկը, որն այդպիսին է ճանաչվել սույն Կոնվենցիայի 15-րդ, 21-րդ և 23-րդ հոդվածներին համապատասխան, կամ

բ) այդ մարմիններին անհրաժեշտ ամբողջ տեղեկատվությունը տրամադրելը՝ ըստ համապատասխան խնդրանքի:

Հոդված 39. Համագործակցությունը ազգային մարմինների և մասնավոր հատվածի միջև

1. Յուրաքանչյուր Մասնակից պետություն պետք է ձեռնարկի այնպիսի միջոցներ, որոնք, իր ներքին օրենսդրությանը համապատասխան, կարող են անհրաժեշտ լինել ազգային քննչական մարմինների և դատախազության և մասնավոր հատվածի, մասնավորապես՝ ֆինանսական հիմնարկների միջև այնպիսի հարցերով համագործակցությունը

խրախուսելու համար, որոնք կապված են իրավախախտումների կատարման հետ, որոնք այդպիսին են ճանաչվել սույն Կոնվենցիային համապատասխան:

2. Յուրաքանչյուր Մասնակից պետություն պետք է քննարկի այն մասին հարցը, որ խրախուսի իր քաղաքացիներին և այլ անձանց, որոնք սովորաբար բնակվում են իր տարածքում, ազգային քննչական մարմիններին և դատախազական մարմիններին հայտնել իրավախախտումներից որևէ մեկի կատարման մասին, որն այդպիսին է ճանաչվել սույն Կոնվենցիային համապատասխան:

Հոդված 40 Բանկային գաղտնիքը

Յուրաքանչյուր Մասնակից պետություն պետք է ապահովի իրավախախտումների կապակցությամբ ներքին քրեական քննությունների դեպքում, որոնք այդպիսին են ճանաչվել սույն Կոնվենցիային համապատասխան, իր ներքին իրավական համակարգի շրջանակներում պատշաճ մեխանիզմների առկայությունն այն արգելքները հաղթահարելու համար, որոնք կարող են առաջանալ բանկային գաղտնիքի մասին օրենսդրության կիրառման հետևանքով:

Հոդված 41. Ղատվածության մասին տեղեկությունները

Յուրաքանչյուր Մասնակից պետություն կարող է ձեռնարկել այնպիսի օրենսդրական և այլ միջոցներ, որոնք կարող են անհրաժեշտ լինել՝ հաշվի առնելու համար, այնպիսի պայմաններով և այնպիսի նպատակներով, որոնք ինքը անհրաժեշտ կհամարի, այն անձի նկատմամբ այլ պետությունում ավելի վաղ կայացված ցանկացած մեղադրական դատավճիռը, որը կասկածվում է քննվող հանցագործության կատարման մեջ՝ այդպիսի տեղեկատվությունը իրավախախտման կապակցությամբ քրեական վարույթի ընթացքում օգտագործելու համար, որն այդպիսին է ճանաչվել սույն Կոնվենցիային համապատասխան:

Հոդված 42. Իրավագործություն

1. Յուրաքանչյուր Մասնակից պետություն պետք է ձեռնարկի այնպիսի միջոցներ, որոնք կարող են անհրաժեշտ լինել, որ իր իրավագործությունը սահմանի իրավախախտումների նկատմամբ, որոնք այդպիսին են ճանաչվել սույն Կոնվենցիային համապատասխան, երբ.

ա) իրավախախտումը կատարվել է այդ Մասնակից պետության տարածքում, կամ

բ) իրավախախտումը կատարվել է նավակողի վրա, որը իրավախախտման կատարման պահին կրել է այդ Մասնակից պետության դրոշը, կամ օդանավի վրա, որն այդ պահին գրանցված է եղել այդ Մասնակից պետության օրենսդրությանը համապատասխան:

2. Սույն Կոնվենցիայի 4-րդ հոդվածը պահպանելու պայմանով՝ Մասնակից պետությունը կարող է նաև իր իրավագործությունը սահմանել այդպիսի ցանկացած իրավախախտման նկատմամբ, երբ.

ա) իրավախախտումը կատարվել է այդ Մասնակից պետության քաղաքացու դեմ, կամ

բ) իրավախախտումը կատարվել է այդ Մասնակից պետության քաղաքացու կողմից կամ քաղաքացիություն չունեցող անձի կողմից, որը սովորաբար բնակվում է նրա տարածքում, կամ

գ) իրավախախտումը համարվում է այն իրավախախտումներից մեկը, որն այդպիսին է ճանաչվել սույն Կոնվենցիայի 23-րդ հոդվածի 1-ին «բ» ii կետին համապատասխան և կատարվել է նրա տարածքից դուրս՝ որևէ իրավախախտում կատարելու համար, որն այդպիսին է ճանաչվել սույն Կոնվենցիայի 23-րդ հոդվածի 1-ին «ա» i կամ ii կամ «բ» i կետին համապատասխան, կամ

դ) իրավախախտումը կատարվել է այդ Մասնակից պետության դեմ:

3. Սույն Կոնվենցիայի 44-րդ հոդվածի նպատակների համար յուրաքանչյուր Մասնակից պետություն պետք է ձեռնարկի այնպիսի միջոցներ, որոնք կարող են անհրաժեշտ լինել, որ իր իրավագործությունը սահմանի իրավախախտումների նկատմամբ, որոնք այդպիսին են ճանաչվել սույն Կոնվենցիային համապատասխան, երբ անձը, որը կասկածվում է հանցագործություն կատարելու մեջ, գտնվում է իր տարածքում, և ինքը այդ անձին չի հանձնում միայն այն հիմքով, որ նա հանդիսանում է իր քաղաքացիներից մեկը:

4. Յուրաքանչյուր Մասնակից պետություն կարող է նաև ձեռնարկել այնպիսի միջոցներ, որոնք կարող են պահանջվել նրա համար, որ իր իրավագործությունը սահմանի այն իրավախախտումների նկատմամբ, որոնք այդպիսին են ճանաչվել սույն Կոնվենցիային համապատասխան, երբ հանցագործության կատարման մեջ կասկածվող անձը գտնվում է իր տարածքում, և ինքը չի հանձնում նրան:

5. Եթե սույն հոդվածի 1-ին և 2-րդ կետերին համապատասխան իր իրավագործությունն իրականացնող Մասնակից պետությունը ծանուցագիր է ստանում կամ որևէ այլ եղանակով տեղեկանում է այն մասին, որ ցանկացած այլ Մասնակից պետություն քննություն, քրեական հետապնդում կամ դատաքննություն են իրականացնում այդ նույն արարքի կապակցությամբ, ապա այդ Մասնակից պետությունների իրավասու մարմինները, անհրաժեշտության դեպքերում, միմյանց հետ խորհրդատվություններ են անցկացնում իրենց գործողությունները համակարգելու նպատակով:

